

Gendergevoeligheid van de Belgische Ontwikkelingssamenwerking

Nathalie Holvoet
Instituut voor Ontwikkelingsbeleid en –beheer
Universiteit Antwerpen

Tweespraak 'Gender, grenzen, geweld' (Brussel, VUB, 27 april 2007)

Universiteit
Antwerpen

Overzicht

1. Inleiding
2. Genderdiscours van de Belgische OS: conform internationale standaarden
3. Vertaling naar de praktijk:
 - 3.1. Beleidsinstrumentarium: veelbelovend maar ook inherente tekortkomingen
 - 3.2. Toepassing hinkt achterop
4. Investing in termen van menselijke middelen
 - 4.1. Genderexpertise
 - 4.2. Representatieve bureaucratie
5. Budgetanalyse (desaggregatie tijd+sector)
6. Hoe scoren andere donoren?
7. En de toekomst?

1. Inleiding

- Bedoeling
 - 'meten' van gendergevoeligheid van Belgische OS
 - Analyse ('universele' en 'context-specifieke' elementen)
 - Suggesties voor remediëring

- Methodologie
 - Problemen:
 - ✓ Geen internationale standaarden voor 'gendergevoeligheid'
 - ✓ Geen éénduidige proxies (operationalisering van 'beleid', 'praktijk'??)
 - ✓ Geen databank inzake gendergevoelige impact op het terrein

- andere gelijkaardige studies?
 - ✓ Focus op instrumenten/procedures die gendergevoelige resultaten moeten verzekeren

⇒ aanpak deze studie:

- ✓ vergelijken genderdiscours met internationaal genderdiscours
 - ✓ in kaart brengen 'instrumentarium' (beleids- en beheersinstrumenten) + de concrete toepassing ervan in de praktijk
 - ✓ belichten van investering in termen van menselijke middelen
 - ✓ Gendergevoelige budgetanalyse
 - ✓ Vergelijking andere donoren
-
- Bronnen: documenten, gesprekken, participerende observatie, database DGOS DAC-Gender Marker
 - Timing: eerste studie (2003) + recente (partiële) update

2. Genderdiscours: conform internationale 'standaarden'

- Gendergelijkheid expliciet vermeld in de Wet op Internationale Samenwerking (1999)
- Evolutie van WID naar GAD-benadering
- Evolutie in framing: van instrumentele benadering naar transformatorische benadering
- Tweesporenbeleid van Beijing-conferentie expliciet onderschreven

Verklaring?

- Internationaal stimulerende omgeving
 - Beijing-conferentie (Platform for Action) + opvolgingsconferenties en rapportageplicht
 - Gendergroep binnen de OESO-DAC
 - Peer-review door de OESO-DAC

- Matching met evolutie in Belgische OS
 - Technocratisch, nadruk op socio-economische aspecten → 'mensenrechten', 'good governance', multidimensionele benadering van armoede en ontwikkeling

 - Kanttekening: verwaarlozing van 'strategic' framing (engendering = 'smart economics')

3. Vertaling naar de praktijk

3.1. Beleidsinstrumentarium: veelbelovend maar ook inherente tekortkomingen

- genderstrategienota (2002)
 - Geënt op OESO-DAC genderbeleidsnota (2 sporenstrategie)
 - LT-beleid + aantal concrete aanzetten voor gendergevoelig beheersinstrumentarium
 - Kanttekeningen:
 - ✓ Verantwoordelijkheden niet toegewezen
 - ✓ Geen prioritisering
 - ✓ Geen duidelijk gedefinieerde targets
 - ✓ Geen opvolgings-en evaluatiemechanismen
 - ✓ Te weinig concrete uitwerking van het beheersinstrumentarium voor de ≠ hulpvormen

- procedure van genderscreening van alle sectoriële en landenbeleidsnota's is voorzien
 - Krachtig instrument van gendermainstreaming

3.2. Toepassing hinkt achterop

- Gebrekkige en onsystematische toepassing van genderscreening
 - Geen uniforme procedure
 - Voor een groot deel vrijwilligerswerk (commissie CVO)
 - Toepassing van de adviezen niet opgevolgd
- Aanwezige genderscreeningsverslagen wijzen op gebrekkige horizontale en verticale gendermainstreaming
- Trage concretisering van beheersinstrumentarium voor de verschillende hulpvormen (recent wel ontwikkeling van genderchecklist)

- Mogelijke verklaringen voor gebrekkige toepassing
 - Tekortkomingen in het beleidsinstrumentarium (zie hiervoor)
 - Weinig ownership binnen administratie van genderstrategienota en genderdimensie
 - ✓ Recent wel oprichting van gendernet binnen DGOS (met participatie van BTC genderexpert)
 - Gebrekkige continuïteit in menselijke middelen voor gendermainstreaming (zie verder)
 - Inherente moeilijkheid van transversaliteit binnen verticale bureaucratie (universele observatie van 'policy evaporation')
 - + in België: grote versnippering:
 - ✓ Horizontaal: verschillende hulpvormen met verschillende betrokkenen
 - ✓ Verticaal: verschillende fasen bij verschillende entiteiten (DGOS & BTC); maar wel overleg + samenwerking genderexperts

4. Investing in termen van menselijke middelen

4.1. Genderexpertise

- Zowel input als indicatie van gendergevoeligheid
- Upgrading van genderexpertise in termen van localisatie (beleidsvoorbereiding) en graad
- Gebrekkige continuïteit (↓ institutioneel geheugen)
 - Wisselende kwantiteit (1-3)
 - Wisselende personen
- Onduidelijk mandaat en verantwoordelijkheid (resource person, trainer, driver of change, watchdog??)
- Weinig genderexpertise overzee (! nieuwe hulpmodaliteiten)

4.2. Representatieve bureaucratie?

➤ Situatie 2002

- evenwicht bij statutair personeel
- Maar slechts 30% bij universitair
- Evenwicht bij topkader (beheerscomité + hoofd)
- Scherp onevenwicht bij personeel overzee (attachés)

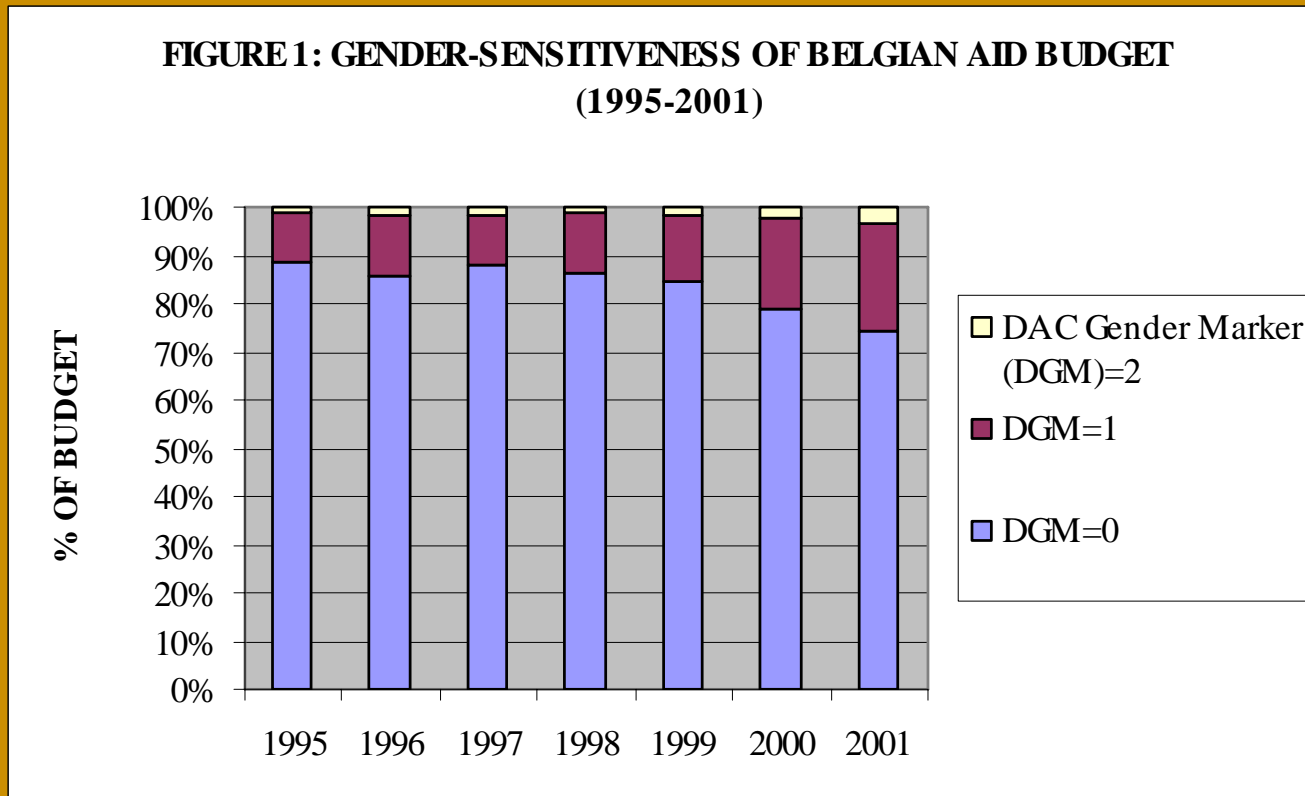
5. Gendergevoelige budgetanalyse

5.1. Methodologie

- Bepaald door aanwezige databank
- DAC Gender Marker: opportuniteit voor budgetanalyse
 - Toekenning score DAC-GM bij identificatie van interventies door dossierbeheerder + in centrale databank
 - Score-systeem:
 - 0 = gendergelijkheid is geen doelstelling
 - 1 = gendergelijkheid is belangrijke doelstelling
 - 2 = gendergelijkheid is de belangrijkste doelstelling
 - Kanttekeningen:
 - ✓ DAC-GM: simplistisch
 - ✓ Alleen toegepast tijdens identificatie
 - ✓ Verschillende beoordelaars → subjectiviteit

5.2. Tijdspectief

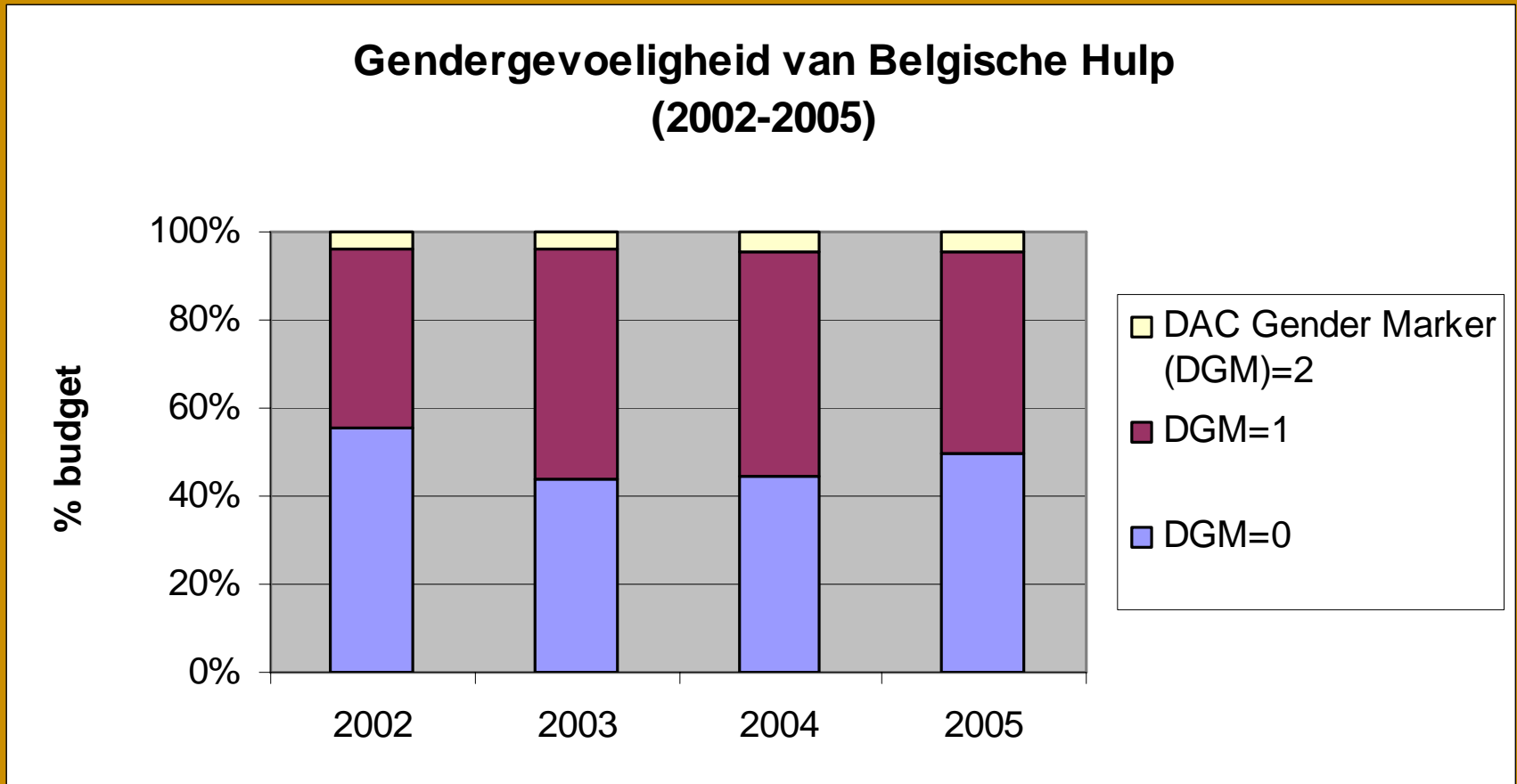
- Nagaan van effect van evoluties in (gender) prioriteiten en (gender)beleidsinstrumentarium

- Resultaten (1995-2001)
 - Positieve evolutie doorheen de tijd
 - Maar nog steeds zwak resultaat (WB in 2001: 55% genderblindheid)

- Update (2002-2005)
 - Revolutionaire verbetering
 - ✓ Genderblindheid daalt tot gemiddeld 48%
 - ✓ Stijging vooral bij interventies die gender als belangrijke doelstelling hebben (van gemiddeld 14% tot 48%)
 - Oorzaak?
 - ✓ Reële stijging of verandering in gebruik DAC Marker ??? (reality-check nodig)

➤ Actualisering (2002-2005)

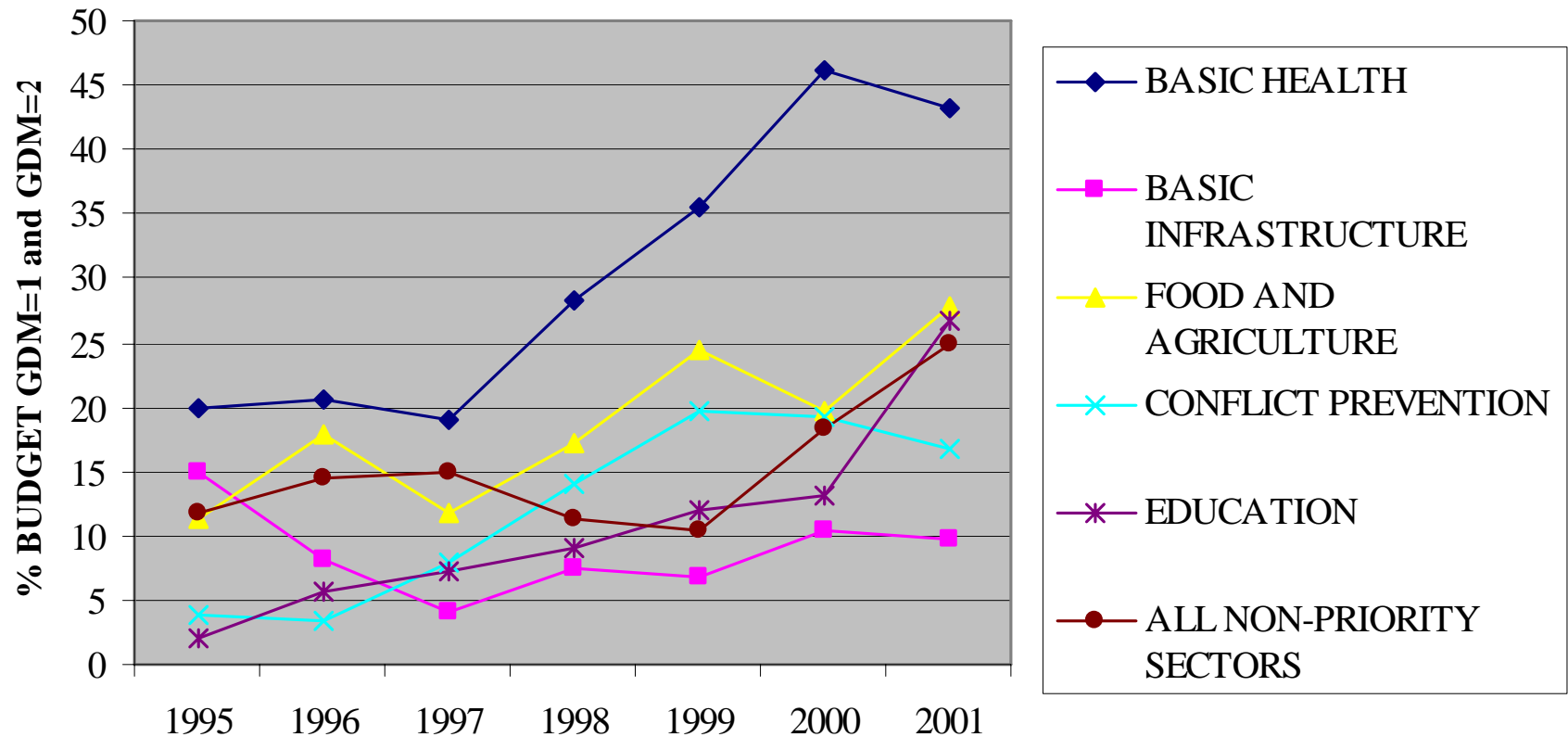
5.3. Sectorperspectief

- Toenemend belang van prioritaire sectoren, essentieel om hierop te concentreren
- Nagaan van effect van inspanning voor genderintegratie op deze sectoren

Resultaten

- Positieve evolutie voor alle behalve 1 prioritaire sector
- Prioritaire sectoren > niet-prioritaire sectoren

FIGURE 2: GENDER-SENSITIVENESS OF BELGIAN AID BUDGET BY SECTOR (1995-2001)

6. Hoe scoren andere donoren?

➤ Input:

- NORAD 2006 review van 8 evaluaties 'gendergevoeligheid' (3 multilaterale + 5 bilaterale donoren, periode: 2002-2006)

➤ Conclusies:

- +: algemeen genderbeleid, beleidsinstrumentarium en beheersinstrumentarium voor integratie 'gender' in projecten
- Maar zwakke institutionalisering ("policy evaporation")
 - ✓ Dalende middelen (hoofdkantoor & terrein)
 - ✓ Onduidelijke mandaten en verantwoordelijkheden gender expertise
 - ✓ Gebrekkige ownership (top en basis)
 - ✓ Afwezigheid van incentieven ('carrots' & 'sticks')
 - ✓ Zwakke opvolging & evaluatie op het terrein
- Gevaar voor "gender retrofitting" in context van nieuwe hulpmodaliteiten

7. En de toekomst?

	'oude' modaliteiten	'nieuwe' modaliteiten
Uitdagingen	↓ Policy evaporation	<ul style="list-style-type: none"> -Gender op de beleidsagenda -Ontwikkeling beleids-en beheersinstrumentarium
Suggesties	Effectieve feedback bestaande evaluatieresultaten	<ul style="list-style-type: none"> -Strategic framing -Investeren gendergevoeligheid nieuwe donor entry points (analyse+actie)

↑ Gendergevoeligheid nieuwe donor-entry points (enkele suggesties)

20

Nieuwe donor entry-points	↑ Gendergevoeligheid
Ex-ante evaluatie van nationale programma's (PRSP, sectorprogramma's)	Gendertoets (gender-aware policy appraisal)
Ex-ante evaluatie van nationale processen (inclusiviteit/exclusiviteit)	check participatie typische genderactoren & genderexpertise
Capaciteitsopbouw van nationale betrokkenen (overheid + CS) doorheen cyclus (diagnose, prioriteiten & strategieën, budgettering & implementatie, M&E)	Actoren: typische genderactoren & mainstreamactoren Kennis: o.m. instrumentarium genderbudgetting
Beleidsdialoog	Opname 'gevoelige' gender-issues
M&E	-desaggregatie indicatoren & targets -opvolging indicatoren gendergelijkheid & empowerment -gendergevoeligheid M&E systeem

⇒ Organisatorische aanpassingen bij donoren

- ↑ betrokkenheid genderexpertise bij activiteiten in verschillende nieuwe entry-points
- Opbouw 'mainstream' capaciteiten traditionele genderexperts
(macro-economische/politieke analyse, algemene beleidsanalyse, budgettering, algemeen beheersinstrumentarium, M&E)
- ✓ Gepaste localisatie van genderexpertise
hoofdkantoor + terrein
- ✓ Opbouw genderexpertise bij mainstreamactoren